

VIII S. GREGORII NYSSENI

multifque incognita erat causa. Cum enim tempus illas non auferret, sed mutua quadam vicissitudine, & lacrymae suspiria, & suspiria lacrymas exciperent; alterutris causa latebat. Illud vero cognosceret, quisquis ipsius scripta evolverit. Neque enim tantummodo, ubi de poenitentia, de moribus, de rebus vitae institutis agit, ipsum plangentem, ac suspirantem inveniet: verum & in ipsis laudationibus, quas plerumque omnes multa aspergere solent hilaritate. Hic vero eundem se ubique praebuit, assidueque lugendi munus, ut divitias expevit. Unde & nunc fere cunctos ipsius sermonum auditores ad veram amplectendam vitam revocat: tantam ipsius mixta lacrymis vim continet oratio. Quis enim ita duro & adamantino est corde, qui ejus verba audiens, non manuficiat, morumque asperitate abjecta, suis ipsius peccatis ex animo non doleat? Quis adeo ferus est, & immitis, qui salutarem a doctrinam auribus percipiens, tempus non deplorat, quod perperam transegit? Quis adeo immanis atque crudelis, qui simul ac verba ejus quovis melle dulciora gustaverit, non se mox mitem, amabilemque omnino exhibeat? Quis abhorrens a lacrymis, ita se tradidit voluptatibus, quin vel modicis illius verbis auditis retributionem illam, quam pro vita antea accepturi sumus, in memoriam reducens, non lamentetur ac lugeat?

In rebus fieri nequeuntibus illud passim usurpant proverbii: lapidi misericordiam persuades. At istud fieri posse, nos experimento edocti didicimus. Sanctus quippe hic senex, animos quos ob malam obstinatamque duritiam lapides dixeris, plane emollivit, ac fregit, flexitque ut voluit. Quis enim ejus de humilitate orationem legens, non omnem mox de se existimationem, stultamque arrogantiam deponat, ac se omnium abjectissimum confiteatur? Quis ea, quae de charitate conscripsit, lectitans, non sic accendatur, ut ad quodvis etiam subeundum periculum, paratus sit? Quis illa evolvens, quibus virginitatem laudat, non se Deo castum corpore, animoque offerre contendat? quis audiens, vel legens ejus sermones, quibus judicium extremum, sive secundum illum Christi adventum describit, non ita corde & animo afficiatur, quasi ad illud judicium jam jam sistendus esset? metuque repente sic exhorrescat, ac si adversus ipsum sententia judicis feratur? Nam ita futurum istud Dei judicium accurate ac plene expressit, & ob oculos omnium statuit praeclarus ac sanctus hic Vir; ut ad ejus cognitionem aliud nihil videatur deesse

A τῶν πολλοῖς ἀγνοούμενον. χρόνος γὰρ ταῦτα μὴ διαφύγεται, ἀλλ' αἰεὶ τῶν στεναγμῶν δάκρυα ἀφ' ἑαυτοῦ, εἴτα πάλιν τέτων στεναγμῶν, καὶ κύκλις ἕως γινωσκόμενον, ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀρχὴ, καὶ πατέρων τὸ ἄγιον. καὶ τὸτο τίς καταλέγεται τοῖς αὐτῶν προσομιλήσας συνηγάμασιν. ἢ μόνον γὰρ ἀποκλαυόμενον αὐτὸν ἐν τοῖς περὶ μετανοίας καὶ ἡδῶν καὶ πολιτείας B χριστοῦ ὄρησιν λόγους. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πανηγυρικοῖς αὐτῶν λόγοις ἔνθα πολλὰν εἰσάσιν οἱ ταπεινοὶ παρεχόμενοι ἐν τοῖς λόγοις εὐκρίνοσιν. ὁ δὲ παναχρῆ ταυτοῦ ἦν, καὶ τῆς καταπύξεως διηκτικὸς ἐπιπλάτα τὸ χάρισμα. ἐνθεν καὶ νῦν σχεδὸν πάντας αὐτῶν τὸς τῶν λόγων ἀκροατοῖς, πρὸς τὴν ὄντως ἀνακαλεῖται ζωῆ. πρὸ αὐτῶν ἰσχυρὸν ὁ τῶν κείνηται θεοπρόβητος λόγους δάκρυσι συγκολλησάμενος. C τῶν γὰρ ἀμείλικτος, ἢ τῆς καρδίας λιδοῦστος, τῶν τῶν ρημάτων ἐπιπλάτας, ἢ μιλαχθῆσεται, καὶ τὸ σκληρὸν τῶν ἡδῶν διαβαλὼν, τὰς ἐαυτῶν κακίας ἐπιστυνάσει; ποῖος ἄγγελος τὸ ἡδῶν, ἢ διηκτικὸς τῶν τρόπων τῶν ψυχῶν διδασκαλικῶν αὐτῶν ὀνομασθεῖς, σὺν ἁδῶν χριστοῦ καὶ ἐπιπλάτας, καὶ τῶν τῶν τῶν ἐξα φιλαγαθὸς; ποῖος χαίρων ἐμμελετή τὰς ἢ βίβιν ἡδῶν αἰσθῆσας, καὶ δὲ διακρύβειν ἀπεσφραγισμένος, ὄλιγων ἀνάσας ἐμείν ρημάτων, ἢ ἐρηνησει καὶ κλαύσεται, καὶ εἰς ἀπόμνησιν ἔλθῃ τῶν βεβιωμένων;

Μετὰ τὴν ἀπαποδόσεως, λίδον ἔλας, ἢ τῆς ἔξω πρῶμια ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων παρελήφθῃ. ἡμῖν δὲ τῶν ἐπιπλάτας ἢ τῶν πρῶμια πρῶσσε. τίς γὰρ ἀλέγκτις καὶ ἀνυπέκτις E ψυχῶν, καὶ φυλάτῃσας καὶ ὑπῆκειν ὁ θεὸς ἐπὶ πρῶμιας παρεπέμειν. τίς ἐντυχῶν αὐτῶν τῶν περὶ ταπεινοφροσύνης λόγους, ἢ πᾶσαι μὲν ἀδῶν ὅσων ἐμμελεσει. ἢ δὲ πᾶσι τῶν ταπεινότερον ἐαυτῶν ἐμμελεσει; τίς τῶν περὶ ἀγάπης ἐπιπλάτας, ἢ ἐπὶ ἀγάπης ἀπομεινωσῶν ἀναδάσει; τίς τῶν περὶ πρῶμιας ἀπομεινωσῶν, ἢ ἐπὶ ἀγνῶν ἐαυτῶν ψυχῶν τῶν σώματι θεῶν ἀγωνιστῶν ἀμαρτήσας; τίς τῶν περὶ κείσεως, ἢ τῶν δευτέρως χριστοῦ εὐεσεως ἐγκύβητας, ἢ πρῶμιασας τῶν ἐμμελεσει κειπήσας νομῖσαι; καὶ σὺν τῶν ἡδῶν τῶν περὶ τῶν ἡδῶν ἢ δὲ ἀποφασιν κατ' αὐτῶν ἡδῶν ἀποφασιστῶν δοκῶν; ἔτις γὰρ πρῶσσε τὸ μέλλον ἢ θεῶν δικαστῶν ὁ αἰδῶν καὶ ἀποφασιστῶν ἔτις ἀνῆρ, ὡς μηδὲν μὲν ἔπρον ἀποκατεπέσας γνῶσεως;